

Dno 244/00/2019

Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 235/2020 vp)

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) asiantuntijaa lausumaan kirjallisesti hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä ja siihen liittyviksi laeiksi. Esitän lausuntonani kunnioittavasti seuraavaa.

Vaikutukset Oikeusrekisterikeskuksen toimintaan

Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuu esitetystä rikosrekisteritietojen vaihdosta rikosrekisteri- ja CRIS-järjestelmien muutoksiin liittyviä tietojärjestelmäkustannuksia arviolta 18.000-22.000 euroa.

Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuu tietojenvaihdosta myös henkilötyön lisäystä, jota hallituksen esityksen mukaan ei ole pidettävä merkittävänä. Henkilötyön lisäykseen vaikuttaa kuitenkin merkittävästi se, kuinka laajasta henkilöpiiristä ja kuinka laajasti eri EU-jäsenmaista rikosrekisterikyselyitä on tarkoitus tehdä ja kyselyihin vastata.

Lakiin rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (214/2012, jäljempänä EU-rikosrekisterilaki) ehdotetaan lisättäväksi 20 b §, jonka mukaan: Oikeusrekisterikeskus esittää lähtöaineasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tarkoitusta varten toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle lähtöaineluvan hakijaa koskevien rekisteritietojen luovuttamista ja niihin liittyviä tietoja koskevan pyynnön, kun Poliisihallitus on sitä pyytänyt. Pyyntöä ei ole tässä yhteydessä erikseen rajattu henkilön kansalaisuus- tai asuinvaltion.

Tietopyyntöjen määriä ja henkilötyön lisäystä arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että tiedonvaihto ECRIS-järjestelmän kautta on aina kahdenkeskistä EU-jäsenvaltioiden välillä. Mikäli jokaisesta luvanhakijasta tehtäisiin Suomesta kysely jokaiseen EU-jäsenmaahan, tämä olisi lähes 4000 kyselyä vuodessa nykyisellä lupamäärällä (150 lupaa vuodessa), vaikka yhtä lupaa kohden pyydetäisiin vain yhden henkilön tiedot. Vertailun vuoksi totean, että Oikeusrekisterikeskus esitti vuonna 2019 yhteensä noin 3700 pyyntöä rikosrekisteritietojen saamiseksi muihin EU-jäsenvaltioihin ja vastasi itse noin 3800 kyselyyn ECRIS-järjestelmän kautta. Hallituksen esityksen

Dno 244/00/2019

resurssivaikutusten arvioimiseksi tulisi esittää lupamäärän lisäksi arvio siitä, kuinka paljon rikosrekisterikyselyitä Poliisihallitus tulisi lähtöainelupiin liittyen tekemään sekä mahdollisuuksien mukaan arvio myös siitä, paljonko kyselyitä muut EU-jäsenvaltiot tulisivat tekemään kansalliseen rikosrekisteriin.

Puitepäätöksen 2009/315/YOS (Neuvoston puitepäätös jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä) 4 artiklan mukaisesti tuomiojäsenvaltiolla on velvollisuus ilmoittaa sen alueella annetuista tuomioista mahdollisimman pian tuomitun kansalaisuusjäsenvaltiolle. Järjestelyn tarkoituksena on, että henkilön kansalaisuusvaltio säilyttää ja puitepäätöksen mukaisesti luovuttaa edelleen rikosrekisteritietoja kansalaisiaan koskien.

Lähtöaineluvan hakija

Rikosrekisterilakiin (770/1993) ehdotetaan 4 a §:n 1 mom. 7 kohtaan lisäystä, jonka mukaan rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot asiassa, joka koskee lähtöaineasetuksen artiklassa 6 tarkoitettua lupaa. Lähtöaineasetuksen artiklassa 6 viitataan lupien myöntämiseen ”tavallisille kansalaisille”, joilla artiklan 3 mukaan tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka toimii tarkoituksessa, joka ei ole yhteydessä henkilön tavanomaiseen elinkeino-, liike- tai ammattitoimintaan. Ehdotetun lain räjähneiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä 5 §:n mukaan Poliisihallitus voi myöntää luvan 18 vuotta täyttäneelle henkilölle tai alle 18-vuotiaalle huoltajan suostumuksella. Kyseisen pykälän hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan kuitenkin lisäksi oikeushenkilöön luvan hakijana sekä oikeushenkilön taustan tarkistamiseen. Olisi hyvä täsmentää, tarkoitetaanko oikeushenkilön taustan tarkistamisella myös esimerkiksi yhteisö-sakko-otteiden pyytämistä Oikeusrekisterikeskukselta.

EU-rikosrekisterilaki

EU-rikosrekisterilakiin esitetään rikosrekisteritietojen pyytämiseen ja luovuttamiseen liittyviä tarpeellisia muutoksia. Lain 11 §:ään esitetään lisättäväksi viittaus uuteen 15 b §:ään, jolloin Oikeusrekisterikeskus saisi luovuttaa säilytysrekisteristä tietoja toisen jäsenvaltion keskusviranomaiselle lähtöaineasetuksen 6 artiklassa tarkoitettua luvanhakijan taustan selvittämiseksi. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kyse olisi tilanteesta, jossa toisen jäsenvaltion keskusviranomaisen pyytää tietoja hakijan mahdollisesti saamista rikostuomioista Suomessa. Tiedot pyydetäisiin perusteluissa kuvatuissa tilanteissa, mutta selvyuden vuoksi totean, että säilytysrekisteriin merkityt tiedot koskevat Suomen kansalaisten toisissa jäsenvaltioissa annettuja ja kyseisen jäsenvaltion rekisteriin kirjattuja rikostuomioistuinten

Dno 244/00/2019

lainvoimaisia tuomioita, jotka tässä yhteydessä siis lisäksi luovutettaisiin Suomen kansalaisista.